

Original Article

Designing and Testing a Model of Sport Immigration in Iran

Ahmad Shahverdi¹, Sirous Ahmadi² , Reza Saboonchi³

1. PhD student in Sports Management, Hamadan Azad University
2. Assistant Professor, Department of Physical Education, Hamadan Branch, Islamic Azad University, Hamadan, Iran
3. Assistant Professor of Sport Management, Borujerd Branch, Islamic Azad University, Borujerd, Iran

Received: 26/09/2021, Revised: 11/09/2023, Accepted: 25/11/2023

* Corresponding Author: Sirous Ahmadi, E-mail: sahmadi@yu.ac.ir

How to Cite: Shahverdi, A; Ahmadi, S; Saboonchi, R. (2024). A Structural Model of Sports Migration in Iran. *Sport Management Studies*, 16(85), 91-114. In Persian.

Extended Abstract

Background and Purpose

Migration among developing countries and the Third World is of greater volume, challenges, and importance, because these countries lose more capital in the process of international human capital flow, and their development is usually slowed down under the influence of this phenomenon. In addition, the situation of the economic crisis in Iran and its motivation for migration has obvious differences with many crisis-stricken countries and with waves of migration because Iran is under international sanctions and global access restrictions, which increases the intensity of the motivation for migration and complicates the conditions of migration. Also, socially, the challenges and issues of Iranian society (social behavior, demands, lifestyle, etc.) have some unique characteristics that require local examination. Politically, the governance structure and domestic political atmosphere and foreign policy approach of Iran are very different from many other countries. In addition, culturally, Iran has high ethnic diversity, ideological background, different levels of values and ethics compared to many countries, all of which affect the tendency to migrate. Finally, in terms of sports, for example, there are limitations for Iranian athletes to participate in international arenas both from within the country and from abroad.

A review of research shows that despite abundant research abroad and some sports research within the country, there is a significant gap in sports management research and studies in the academic and organizational space within the country regarding the increasing phenomenon of sports migration. Based on scientific, media and organizational evidence, it seems that due to the fundamental differences between the cultural, social, economic and political conditions of countries like Iran and many other countries, there is a significant difference in the factors affecting sports migration. In addition, many researchers in advanced countries have always suggested that in matters related to the local conditions of countries, it is better to conduct cross-cultural research so that information from

different countries can be examined. In this regard, comprehensive, process-oriented and model-oriented research in sports management (such as this research) can have informational and framework applications in the fields of environmental assessment, organizational planning, media content creation, etc. Therefore, due to the existence of such a gap in domestic studies in the field of sports and the lack of comprehensive and model-based research in examining the conditions and determining factors in sports migration, as well as paying attention to the types of sports migration, the present study focused on the following questions about the phenomenon of sports migration and sought to answer them: What factors affect sports migration? What is the framing and relationships between these factors? And finally, what is the conceptual model of the factors and relationships between them?

Materials and Methods

Considering the research topic, the research method was descriptive-correlational based on structural-conceptual modeling. The analyzed conceptual model is extracted from the qualitative part with an exploratory-systematic event (theme analysis), which could not be reported in this article due to the volume limitation. The statistical population of this research consisted of scientific and executive experts in the field of sports migration. A sufficient number of statistical samples were selected and consulted to test the model in a targeted and accessible manner (178 people). The selection criteria for the samples were based on the level of knowledge of the individuals about the research topic, career-sports experiences, education, and other characteristics related to the research topic. The questionnaire was distributed via email and social networks. The number of samples was estimated and selected based on the sufficient number for modeling in the PLS software as 10 to 20 times the number of questions related to the variable with the most questions in the model (Davari and Rezazadeh, 2016). Therefore, the number of questions with the variable with the highest number of questions (18 questions in the original repulsions variable) was estimated at 180 people. To ensure the receipt of the appropriate number of responses, 200 questionnaires were distributed, and out of the 183 questionnaires received, 178 questionnaires were fully answered and entered the analysis process. The gender ratio of the sample was 53 women and 98 men. The education of the respondents included 41 bachelor's degree holders, 74 master's degree holders, and 63 doctoral degree holders. The research tool used was a questionnaire extracted from the qualitative phase of the thesis (transforming the qualitative framework into a questionnaire). The questionnaire included variables and determining factors and was set on a 5-point Likert scale (from very low = 1 to very high = 5). The developed questionnaire was provided to 8 scientific and executive experts related to the research topic (expert sports management researcher and sports managers with doctoral degrees) to examine its content or face validity.

Findings

The modeling results showed that the repulsions of the country of origin (with a coefficient of 0.22), the attractions of the country of destination (0.39), the environmental media network (0.65) and the previous migration experiences (0.35) have a significant effect on the individual context of migration. The individual context of migration (0.60), the existing organizational framework (0.55) and the environmental migration services (0.35) have a significant effect on the tendency to sport migration. The tendency to sport migration has a significant effect on the consequences of sport migration for countries (0.65) and on the consequences for migrants (0.90).

Based on the results, it is clear that the environmental media network has the greatest impact on the individual context of migration, followed by the attractions of the destination country and previous migration experiences. These findings highlight the critical role of media and information flow in shaping perceptions and motivations regarding migration. Additionally, the individual context, which encompasses personal circumstances, ambitions, and constraints, is strongly influenced by both push and pull factors, as well as the support or lack thereof from organizational frameworks and migration services. The significant effect of the tendency to migrate on both the consequences for the country (such as loss of talent and capital) and for the migrants themselves (such as career advancement or challenges abroad) underscores the multi-layered and far-reaching impact of sports migration.

Conclusion

Based on the components and results related to the origin push and destination pull of migration, it is suggested that efforts be made to reduce the negative mindset towards the effect of push factors (promoting nationalism in athletes) and to improve the attraction factors within the country for elites and sports professionals by providing better sports, educational and career platforms in cooperation with private and social institutions. For example, to reduce the false attitude towards external pull factors, methods should be used to increase athletes and coaches' better understanding of the future of the migration route and the conditions of the destination (making and broadcasting realistic documentaries about the conditions of the country's sports migrants). The most important tool in this regard is the use of positive media flow in cooperation with sports media (Sports Network, Sports3, etc.) and sports page administrators, which should be supported by relevant specialized organizations such as federations, clubs, universities and other institutions.

In summary, this research provides a comprehensive, model-based framework for understanding the factors influencing sports migration in Iran. It emphasizes the importance of local context, the interplay of push and pull factors, the role of media, and the necessity of organizational and policy interventions to manage and mitigate the impact of sports migration on both individuals and the nation.

Keywords: Causes of Migration, Consequences of Migration, Migration of Athletes, Migration of Coaches.

طراحی و آزمون مدل مهاجرت ورزشی در ایران

احمد شاهوردی^۱، سیروس احمدی^۲ , رضا صابونچی^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه آزاد همدان

۲. استادیار گروه تربیت بدنی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران

۳. استادیار گروه تربیت بدنی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۰۴، تاریخ اصلاح: ۱۴۰۲/۰۶/۲۰، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۰۴

* Corresponding Author: Siros Ahmadi, E-mail: sahmadi@yu.ac.ir

How to Cite: Shahverdi, A; Ahmadi, S; Saboonchi, R. (2024). A Structural Model of Sports Migration in Iran. *Sport Management Studies*, 16(84), 91-114. In Persian.

چکیده

هدف این پژوهش، طراحی و آزمون مدل مهاجرت ورزشی در ایران بود. روش تحقیق از نوع توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری شامل افراد صاحب نظر در زمینه مهاجرت ورزشی (علمی، اجرایی مدیران، مربیان) بود. نمونه آماری به تعداد قابل کفایت برای مدل سازی در نرم افزار SmartPLS برآورد و با روش قضاوتی نمونه گیری انتخاب شد (۱۷۸ نفر). ابزار پژوهش پرسشنامه مستخرج از مرحله کیفی نظام مند بود. برای روایی ابزار از نظر متخصصان (روایی محتوایی) و شاخص های برازش مدل (پایایی و روایی سازه) استفاده شد. نتایج مدل سازی نشان داد که دافعه های کشور مبدأ (با ضریب ۰/۲۲)، جاذبه های کشور مقصد (۰/۳۹)، شبکه رسانه ای محیطی (۰/۶۵) و تجارب پیشین مهاجرت (۰/۳۵) اثر معناداری بر زمینه فردی مهاجرت دارند. زمینه فردی مهاجرت (۰/۶۰)، چارچوب سازمانی موجود (۰/۵۵) و خدمات مهاجرتی محیطی (۰/۳۵) اثر معناداری بر گرایش به مهاجرت ورزشی دارند. گرایش به مهاجرت ورزشی بر پیامدهای مهاجرت ورزشی برای کشورها (۰/۶۵) و بر پیامدها برای مهاجران (۰/۹۰) اثر معناداری دارد. براساس نتایج می توان گفت که مهاجرت ورزشی برآیند عوامل اثرگذار سوق دهنده و بازدارنده است که براساس زمینه محیطی، گرایش فردی به مهاجرت را شکل می دهند که می تواند نتایج مختلف مثبت و منفی برای کشورهای مبدأ و مقصد داشته باشد.

واژگان کلیدی: علل مهاجرت، پیامدهای مهاجرت، مهاجرت ورزشکاران، مهاجرت مربیان.

مقدمه

یکی از حوزه‌هایی که در طی فرایند جهانی‌شدن بسیار فراگیر و پرشتاب بوده، ورزش است که به‌طور چشمگیری افزایش یافت و به فعالیت مبتنی بر بازار تبدیل شد. با افزایش سریع ورزش بین‌المللی، ورزشکاران بیشتر در جستجوی فرصت‌های بازی در کشورهای خارجی هستند و بسیاری از ورزشکاران مطرح در حال حاضر خارج از کشور خودشان به‌عنوان اقامت دائم فعالیت می‌کنند (حسینی و همکاران، ۲۰۲۰، ۹۷). لژیونرها سبب ارتقای ورزش یک کشور به‌ویژه تیم‌های ملی می‌شوند، اما پناهندگی ورزشکاران و به عضویت تیم‌های ملی کشورهای دیگر درآمدن یکی از بدترین انواع مهاجرت است. با وجود اینکه آمارهای متناقضی از میزان مهاجرت ورزشکاران و مربیان در کشور وجود دارد، همه این آمارها میزان زیادی را نشان می‌دهند. براساس آمار و اطلاعات مختلف در فضای رسانه‌ای، مهاجرت ورزشکاران، مربیان، داوران، متخصصان و نخبگان ورزشی به خارج از کشور بسیار چشمگیر است (مرکز پژوهش‌های مجلس، ۲۰۲۰، ۴۱). مهاجرت ورزشی می‌تواند به صورت داخلی و بین استان‌ها و شهرها یا به خارج از کشور باشد. هر دو دارای معایب و برخی مزایا برای ورزش کشور هستند. در مهاجرت داخلی رفتن ورزشکاران از استان‌های سطح پایین از لحاظ توسعه به استان‌های توسعه‌یافته‌تر سبب رشد مناسب نکردن برخی جنبه‌های ورزش در استان‌های مبدأ می‌شود، اما مهاجرت داخلی سبب رقابت‌پذیری و جریان استعداد ورزشی در کشور می‌شود. در منظر بین‌المللی نیز برای کشوری مانند ایران، مهاجرت ورزشکاران و مربیان دارای مزایا و معایب است؛ ازجمله مزایا می‌توان به کسب تجارب بین‌المللی برای ورزشکاران و مربیان کشور دانست؛ اما یکی از معایب بزرگ، بازگشت نکردن مهاجران ورزشی است (باقری و همکاران، ۲۰۱۹، ۲۵۸).

جوامع نخبگان مهاجر می‌تواند منبع ایده‌ها، دانش‌ها و مهارت‌ها، و سرمایه‌های اجتماعی باشد. ارتباطات و شبکه‌هایی که جوامع نخبگان مهاجر با کشور خود دارند، می‌توانند به‌عنوان کانال مهمی برای تقویت تأثیرات مثبت مهاجرت بر کشور مبدأ عمل کند (ویکنیسون^۱ و همکاران، ۲۰۲۱، ۲۹۹۸)؛ با وجود این، هنوز بسیاری از کشورهای درحال توسعه ازجمله ایران از مهاجرت نخبگان متضرر می‌شوند؛ بنابراین برای محقق شدن تأثیرات مثبت مهاجرت نخبگان، به سیاست‌گذاری‌های همه‌جانبه، دقیق و جامع نیاز است که مسلماً چالش‌هایی ازجمله نیاز به گفتگو و همکاری درخور توجه در سطح بین‌المللی نیز مطرح خواهد بود. مهاجرت ورزشی در قوانین برخی کشورها به طور ویژه مدنظر قرار دارد. مهاجرت ورزشی برای آمریکا در قالب ویزا و برای انگلستان در قالب ویزا برای کانادا در شکل خوداشتغالی تعریف شده است. مهاجرت افراد پرورش‌یافته و بااستعداد از کشور مبدأ به کشور دیگر به کاهش منابع مهارت‌ها در کشور مبدأ منجر می‌شود. این مسئله سبب کاهش سرمایه انسانی و مهارتی یک کشور می‌شود؛ اما اقتصاددانان از این وضعیت به‌عنوان فرار سرمایه انسانی یاد می‌کنند. آن‌ها معتقدند نیروی آموزش‌دیده همچون سرمایه و پول است و اطلاق تعبیر فرار بیانگر همه واقعیات این وضعیت نیست. در همین رابطه برخی دیگر از صاحب‌نظران تعبیری مانند مبادله استعدادها یا چرخش استعدادها را به کار می‌برند. کسانی که از تعبیر چرخش یا جابه‌جایی استعدادها استفاده می‌کنند، معتقدند با بازگشت فرد مهاجر به کشورش درعمل جابه‌جایی استعدادها رخ داده است (میرترابی و خاوری نژاد، ۲۰۱۴، ۲۳۵). باور عمومی نسبت به پدیده مهاجرت منفی است و آن را به‌عنوان تهدید برای دولت-ملت‌ها مطرح می‌کنند. این دیدگاه از آنجا ناشی می‌شود که پدیده مهاجرت در حال گسترش است و روزه‌روز مهاجرت از یک کشور به کشور دیگر افزایش می‌یابد. مدیران و سیاست‌مداران توانا به این معتقدند که اگر پدیده مهاجرت به درستی مدیریت

1. Wilkinson

شود، نه تنها چالش نیست، بلکه فرصت است که مزایا و منافع زیادی را به ارمغان می‌آورد. دانشمندان و سیاستمداران دیدگاه‌های متفاوتی به این پدیده ابراز کرده‌اند. برخی صاحب‌نظران بر این باور هستند که مهاجرت نه تنها در داخل کشور بلکه در سطح جهان نیز تهدید است و در فصل چالش‌های جهانی شدن و عصر حاضر مطرح و ارزیابی می‌کنند، اما برخی دیگر مهاجرت را به عنوان یک فرصت تلقی می‌کنند.

به صورت کلی دو هزینه بزرگ برای استان یا کشور مبدأ مهاجران وجود دارد: هزینه مربوط به مراحل پرورش فرد و هزینه از دست دادن سرمایه انسانی بوده که بیانگر کمیت و کیفیت تخصص‌های مختلف است. موضوع خروج نخبگان و نیروهای متخصص از کشور به عنوان یک پدیده اجتماعی که محصول عوامل اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی جامعه ایران مطرح است، بر فرایندهای رشد و توسعه اقتصادی، سیاسی و اجتماعی اثرات زیانباری بر جای گذشته است. با توجه به اینکه به گواهی آمارها، سالانه ۵ میلیون دلار از سرمایه کشور به ازای خروج هر نخبه از کشور از دست می‌رود، دستیابی به انگیزه‌های خروج نخبگان از کشور و شناسایی عوامل مؤثر بر خروج نخبگان از کشور و بررسی راهکارهای اجرایی و عملی و کنترل خروج نخبگان از کشور بیش از پیش ضروری است (موسوی‌راد و قدسیان، ۲۰۱۵، ۴۰). مهاجرت از دو جریان توسعه و جهانی شدن جریان می‌یابد. منابع انسانی نخبه و کارآمد در عرصه‌های مختلف ملی، نقش حیاتی دارد و به همین دلیل، مدیریت مطلوب آن‌ها بسیار مهم تلقی می‌شود. مهاجرت نخبگان یا فرار مغزها در بین کشورهای در حال توسعه از اهمیت بسیاری برخوردار است؛ چراکه این کشورها در فرایند جریان بین‌المللی سرمایه انسانی، سرمایه‌های بیشتری را از دست می‌دهند و معمولاً توسعه آن‌ها تحت تأثیر این پدیده، کند می‌شود. به طور کلی جوامع نخبگان مهاجر می‌توانند نقش مهمی در توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشورهای مبدأ خود داشته باشند.

طرح‌ها و برنامه‌های اندکی برای از بین بردن عوامل زیربنایی پدیدآورنده مهاجرت و مدیریت آن تدوین می‌شود. در داخل کشور نیز تاکنون اکثر برنامه‌ها نتیجه درخور توجهی نداشته‌اند که یکی از دلایل آن، نبود شناخت مناسب از پدیده مهاجرت، علل، زمینه‌ها و انواع آن در کشور است. مهاجرت ورزشی پدیده‌ای است که مستقیماً با وضعیت ورزش قهرمانی و حرفه‌ای به‌ویژه از جنبه‌های رقابتی و تجاری رابطه دارد. طبق آمار و شواهد رسانه‌ای، میزان مهاجرت ورزشی (ورزشکاران و مربیان) در ایران بسیار زیاد است و در یک دهه گذشته بیش از ۱۰۰ ورزشکار رده ملی مهاجرت داشتند. در المپیک ۲۰۲۱ توکیو، نام پنج ورزشکار ایرانی در فهرست تیم پناهندگان المپیک وجود داشت. دلایل زیادی برای پدیده مهاجرت ورزشکاران در رسانه‌های مختلف ذکر شده است؛ مانند بی‌توجهی به ورزشکار در تیم، کمبود امکانات ورزشی، نبود شایسته‌سالاری در تیم، عوامل سیاسی و غیره. خبرگان اعتقاد دارند مهاجرت سبب می‌شود که سرمایه‌های مادی و معنوی در جهت نامطلوب به مصرف رسد و مفید نباشد (روزبهرانی و همکاران، ۲۰۲۲)، اما مناسب است که پدیده مهاجرت به عنوان تهدید تلقی نشود و برای مدیریت هر چه مؤثر آن طرح، برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی شود. پدیده مهاجرت ورزشی را می‌توان براساس نظریه‌های جامعه‌شناسی و اقتصادی ورزش تحلیل و تفسیر کرد. براساس نظریه‌های تغییر در علم جامعه‌شناسی ورزشی، ورزشکاران موفقیت طلب بوده و به دنبال تغییر شرایط هستند؛ از این رو مهاجرت ورزشکاران پدیده غیرطبیعی و ذاتاً منفی محسوب نمی‌شود. دانشمندان نظریه تغییر به این باورند که همه جوامع و اجتماعات پیوسته در حال انتقال از یک مرحله توسعه به مرحله‌ای دیگر هستند.

به صورت کلی مهاجرت علاوه بر تهدیدها و پیامدهای منفی دارای مزایا و فرصت‌هایی نیز است، اما حجم عظیم مهاجرت و آن هم افراد از یک کشور در حال توسعه پدیده‌ای زیان‌بار محسوب می‌شود. در این پژوهش عواملی شناسایی می‌شوند که در صورت موجودیت آن‌ها، مهاجرت نه تنها فرصت نیست، بلکه تهدید است. با توجه به تفاوت‌های عمیق بین کشورهای توسعه‌یافته

صنعتی و غیرتوسعه‌یافته، پدیده مهاجرت افزایش یافته است، قوانین و مقررات در سطح کشورها و کنوانسیون‌های مختلفی در سطح منطقه و جهان به تصویب رسیده و به‌عنوان حقوق اساسی انسان‌ها مطرح شده است (فروتن، ۲۰۱۷). همچنان هریک از کشورها نیز به نوبه خود قوانین و مقررات مهاجرت را تصویب کرده‌اند. اینک پدیده مهاجرت به‌عنوان یک رشته تحصیلی در دانشگاه‌ها تدریس می‌شود و یکی از مؤلفه‌های مهمی است که تأثیرات زیادی بر تغییر اجتماعی و بوم‌شناسی اجتماعی داشد و یکی از مباحث مهمی جامعه‌شناسی و جهانی‌شدن است. جامعه‌شناسان مهاجرت را به صورت تحرک جمعیت از یک محل جغرافیایی به محل دیگر تعریف کرده و به انواع داخلی و بین‌المللی تقسیم می‌کنند. مهاجرت داخلی، جابه‌جایی از یک منطقه در یک کشور به منطقه دیگر در همان کشور است. مهاجرت بین‌المللی به نقل مکان از یک کشور به کشور دیگر اطلاق می‌شود. مهاجرت در انواع دیگری مانند مهاجرت سیاسی، تحصیلی، شغلی، ورزشی و ... نیز دسته‌بندی می‌شود. با آنکه پدیده مهاجرت از مؤلفه‌های مهم قرن بیست و یک بشمار می‌آید، هنوز رویکرد مناسب که بتواند این موضوع را در مسیر معقول هدایت کند به وجود نیامده است. ارتباطات و اطلاعات موثق و یکدست از موضوعات مرتبط با انواع مهاجرت و عوامل آن در دست نیست؛ بنابراین تصمیم‌گیری‌هایی که بر پایه اطلاعات و ارتباطات اتخاذ می‌شود، انسجام ندارد. تاکنون درمورد رهبری و مدیریت این پدیده اجماع نظر بین نهادهای مؤثر بین‌المللی به وجود نیامده است و طرح‌ها و برنامه‌هایی که در مناطق و کشورهای مختلف جهان اجرا و تطبیق می‌شود، همسویی لازم را ندارند و متفاوت از هم هستند. همچنین اکثر برنامه و قوانین برای جلوگیری از مهاجرت تدوین می‌شود (شاه‌آبادی و صالحی، ۲۰۱۷، ۱۲۹).

در تبیین بهتر مسئله پژوهش، لازم است تحقیقات مرتبط پیشین داخلی و خارجی مرور و نقد شوند. تحقیقات درباره مهاجرت در ورزش کشور بسیار محدود بوده‌اند. روزبهرانی و همکاران (۲۰۲۲) عوامل مؤثر بر مهاجرت دانش‌آموختگان علوم ورزشی به خارج از کشور را مشتمل بر پنج عامل رفاهی و اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، شغلی، سیاسی و آموزشی و پژوهشی گزارش کردند. مرکز پژوهش‌های مجلس (۲۰۲۰) در گزارش پژوهشی با موضوع واکاوی مسئله مهاجرت ورزشکاران علل، پیامدها و راهکارهایی به تفکیک حوزه‌های مدیریتی، ورزشی، اجتماعی، معیشتی، ارائه کرد. حسینی و همکاران (۲۰۲۰) عوامل مدیریتی، اجتماعی، سیاسی، روان‌شناختی، فرهنگی و اقتصادی را به ترتیب اولویت دارای بیشترین تأثیر بر مهاجرت ورزشی ورزشکاران تیم‌های ملی گزارش کردند. باقری و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند که عوامل اقتصادی همچون دسترسی به فرصت‌های شغلی بهتر و تفاوت وضعیت رفاهی کشورهای مبدأ و مقصد، مهم‌ترین دلایل مهاجرت ورزشکاران هستند. عوامل حرفه‌ای (مانند دسترسی به امکانات و مربی و بی‌برنامگی فدراسیون‌ها)، عوامل سیاسی (مانند ناکارآمدی نظام مدیریت کلان کشور و نفوذ گرایش‌های سیاسی در ورزش) و عوامل اجتماعی (مانند جایگاه اجتماعی ورزشکاران و تمایل به زندگی مدرن) در رده‌های بعدی قرار دارند. در تحقیقات داخلی خارج از حوزه ورزش، شاه‌آبادی و فرخی منش (۲۰۲۰) مهاجرت نخبگان را دارای اثرات مستقیم و غیرمستقیم بر صادرات محصولات با فناوری بالا در کشورهای منتخب منطقه منا دانستند. ودادهیر و اشراقی (۲۰۱۹) گرایش به مهاجرت به خارج در جامعه پزشکی را متأثر از عوامل سوق‌دهنده و بازدارنده در جنبه‌های اقتصادی-شغلی، فرهنگی-اجتماعی، سیاسی-مذهبی، آموزشی و تحصیلی و شخصی در نظر گرفتند. خسروی و همکاران (۲۰۱۹) در بررسی مهاجرت نخبگان و رابطه آن با توسعه کشور گزارش کردند که عوامل و متغیرهای مؤثر در مهاجرت شامل فرار مغزها و توسعه، جریان‌های مالی ناشی از مهاجرت نخبگان و نقش جوامع نخبگان مهاجر در توسعه در ابعاد مثبت و منفی است. کیانی و همکاران (۲۰۱۸) مدل عوامل مؤثر بر گرایش به مهاجرت دانشجویان نخبه از کشور را شامل عوامل اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، سازمانی، روان‌شناختی و علمی آموزشی ارائه کردند. صادقی‌نژاد و مظلوم خراسانی (۲۰۱۸) نشان دادند

که نگرش نخبگان علمی به آینده شغلی در ایران عمدتاً منفی است و تأثیر مستقیم و غیرمستقیم آن بر تمایل به مهاجرت معناداری است. شاه‌آبادی و صالحی (۲۰۱۷) تأثیر بهبود حکمرانی، مدیریت و منابع بر مهاجرت نخبگان برای کشورهای در حال توسعه را تأیید کردند. موسوی‌راد و قدسیان (۲۰۱۵) گزارش کردند که سیاست‌های موجود در زمینه مدیریت مهاجرت نخبگان تأثیر چندانی بر کاهش مهاجرت ندارد و لازم است سیاست‌های جدید و جامع‌نگر در این زمینه اتخاذ شود. صحبتی‌ها و همکاران (۲۰۱۵) در بررسی مهاجرت پژوهشگران و متخصصان حوزه پزشکی نشان دادند که از مهم‌ترین عوامل مهاجرت می‌توان به سیاست‌های تشویقی و مالی بسیار مناسب کشورهای مقصد اشاره کرد. فروتن (۲۰۱۷) نشان داد که عوامل تمایل به مهاجرت در ایران تحت تأثیر عوامل فردی و محیطی بر انگیزه‌های بیرونی و درونی است. میرترابی و خاوری نژاد (۲۰۱۴) در بررسی علل مهاجرت نخبگان از ایران از منظر اقتصاد سیاسی ذکر کردند که وجود دافعه داخلی در زمینه حمایت‌های اقتصادی شامل کمبودها در سرمایه گذاری در بخش‌های آموزشی و پژوهشی مهم‌ترین علل مهاجرت است. شاه‌آبادی (۲۰۱۴) تأثیر عوامل اقتصادی، سیاسی و مدنی بر مهاجرت نخبگان را معنادار و دارای دو جنبه مثبت و منفی گزارش کردند.

در تحقیقات خارجی، تالاریتا^۱ (۲۰۲۲) نقش سرمایه اجتماعی و مسیر شغلی-ورزشی در مهاجرات ورزشکاران و مربیان به ایتالیا را تأیید کرد. ویکنیسون^۲ و همکاران (۲۰۲۱) گزارش کردند که نگرش‌های مهاجرت نقش نخبگان ورزشی چندان تحت تأثیر اظهارات کلیشه‌ای ضد مهاجرت قرار نمی‌گیرد؛ زیرا زمینه فردی قوی‌تری آن را پشتیبانی می‌کند. میچلینی^۳ (۲۰۲۰) گزارش کرد که ورزشکاران پناهنده و مهاجرت کرده، رویکرد کنار آمدن با جاه‌طلبی‌های ورزشی پس از مهاجرت اجباری را در پیش می‌گیرند. مارکوس و جونیور^۴ (۲۰۲۰) مهاجرت در فوتبال برزیل را عمدتاً دارای علل شغلی و اقتصادی گزارش کردند. اسپیج^۵ و همکاران (۲۰۱۹) پناهندگی و مهاجرت اجباری در حوزه ورزش را دارای روند نسبتاً صعودی گزارش کردند. چانگ^۶ و همکاران (۲۰۱۹) در بررسی مهاجرت افراد مشهور ورزشی نشان دادند که به‌طور کلی تحولات جهانی شدن و زندگی شهروندی بیشترین تأثیر را در این زمینه اعمال دارد. اورلوسکی^۷ و همکاران (۲۰۱۸) مهاجرت مربیان ورزشی نخبه را متأثر از عوامل شغلی، اجتماعی، رقابتی و فردی با سطوح فشار و کشش محیطی دانستند. کولر^۸ (۲۰۱۷) در بررسی مهاجرت نخبگان فوتبال و هاکی سوئیس گزارش کرد که عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، جغرافیایی، ورزشی و جنسیتی بر مهاجرت تأثیر معنادار دارد. بولزر و دزیکاس^۹ (۲۰۱۵) سطح رقابت و کیفیت اوقات فراغت را مهم‌ترین معیار بازیکنان حرفه‌ای برای انتخاب مقصد مهاجرت در نظر گرفتند. کارتر^{۱۰} (۲۰۱۳) در بررسی نقش ساختارها و نهادهای بین‌المللی در مهاجرت ورزشی نتیجه گرفت که مهاجرت ورزشی مانند یک جنبش رشد کرده است و نهادها باید در صدد تغییر آن برآیند. اسپیدر و پرستروستیان^{۱۱} (۲۰۱۴) مهاجرت ورزشی ژاپن را بیشتر متأثر از تحولات فرهنگی اجتماعی گزارش کردند. آرجونا و همکاران (۲۰۱۲) در بررسی نقش

-
1. Tallarita
 2. Wilkinson
 3. Michelini
 4. Marques & Júnior
 5. Spaaij
 6. Chang
 7. Orłowski
 8. Koller
 9. Butler & Dzikus
 10. Carter
 11. Schieder & Presterudstuen

مهاجرت و مدرسه در موفقیت ورزشکاران گزارش کردند که مهاجرت در بین ورزشکاران همواره به عنوان یک هدف اصلی مطرح است. تیرون و همکاران^۱ (۲۰۱۰) در بررسی مهاجرت در بین ورزش‌های رقابتی و تفریحی نشان دادند که بین این دو نوع ورزش‌ها تفاوت معناداری از لحاظ انگیزه، تعداد و نوع مهاجرت وجود دارد. مگوایر^۲ (۲۰۰۸) سیاست‌های ورزش، جهانی-سازی و تسهیلات دولت‌ها را مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده در جریان مهاجرت ورزشی گزارش کردند. کنت^۳ (۲۰۰۵) در بررسی رابطه بین ورزش و مهاجرت مبتنی بر تنوع فرهنگی گزارش کرد که بین فرهنگ‌های مختلف از لحاظ مهاجرت ورزشی تفاوت معنادار وجود دارد.

این پژوهش نسبت به تحقیقات داخلی پیشین در چند جنبه تفاوت و نوآوری دارد: از نظر شناسایی مفاهیم و عوامل، این پژوهش نسبت به تحقیقات پیشین (برای مثال، روزبهانی و همکاران، ۲۰۲۲) دارای جامعیت بیشتر، تخصصی‌گرایی بیشتر (تجارب مهاجرت، شبکه محیطی، خدمات مهاجرت و...) برای حوزه ورزش و به کارگیری مفاهیم نوین و روز است. از نظر چارچوب‌بندی و کدگذاری و مدل مفهومی، این پژوهش نسبت به تحقیقات قبلی (برای مثال، حسینی و همکاران، ۲۰۲۰) قابلیت بیشتری از نظر رویکرد تحلیل نظام‌مند و پویا، سیستم‌نگر و فرایندنگر (زمینه‌ای، ساختاری، پیامدی)، تحلیل چندسطحی (محیطی، نهادی، سازمانی و فردی) دارد. از نظر روش شناختی، مدل پژوهش مستخرج از یک مطالعه کیفی اکتشافی نیمه‌ساختارمند و آزمون مدل براساس نظرات صاحب‌نظران مختلف است. همچنین این پژوهش مهاجرت ورزشی را به صورت جامع برای نقش‌های ورزشی شامل ورزشکار، مربی و داور در نظر گرفته است و به مهاجرت در ورزش به مثابه پدیده کلی نگاه می‌کند. در تحقیقات خارجی، تاکنون چارچوب مفهومی اکتشافی و جامع برای مهاجرت ورزشی ارائه نشده است. یکی دیگر از نقدهای عمده در پژوهش‌های بررسی‌شده، تأکید بیش از حد بر علل مهاجرت و خروج سرمایه انسانی است. این نقد به خصوص در پژوهش‌های انجام‌شده در ایران چشمگیر است. بررسی علل خروج سرمایه انسانی حائز اهمیت است، اما مکانیسم‌های مهاجرت و روابط آن‌ها با عوامل مختلف و شرایط پیچیده محیطی نیز بسیار اهمیت دارد. مسئله دیگری که در پژوهش‌های پیشین نادیده گرفته شده است، تفکیک شاخص‌ها و متغیرها براساس مبدأ و مقصد، درون سیستم ورزش و محیط آن و... است

از نظر تفاوت زمینه‌ای ایران و سایر کشورها در مهاجرت و نیاز به تحقیقات بومی و تعمیم‌دهی نتایج تحقیقات خارجی به داخل کشور نیز می‌توان به چند نکته اساسی توجه کرد. ضعف نظری و جهان‌شمولی در مطالعات غربی و بین‌المللی برای مباحث مهاجرت و جریان بین‌المللی سرمایه انسانی، در مقایسه با کشورهای شرق وجود دارد. همچنین مهاجرت در بین کشورهای در حال توسعه و جهان سوم از حجم، چالش‌ها و اهمیت بیشتری برخوردار است؛ چراکه این کشورها در فرایند جریان بین‌المللی سرمایه انسانی، سرمایه‌های بیشتری را از دست می‌دهند و معمولاً توسعه آن‌ها تحت تأثیر این پدیده، کند می‌شود. علاوه بر این، وضعیت بحران اقتصادی ایران و محرک بودن آن برای مهاجرت دارای تفاوت‌های مشهودی با بسیاری از کشورهای بحران‌زده و دارای موج مهاجرت است؛ زیرا ایران در تحریم‌های بین‌المللی است و محدودیت دسترسی جهانی قرار دارد که این مسئله شدت تحریک به مهاجرت را افزایش می‌دهد و شرایط مهاجرت را پیچیده می‌کند. همچنین از نظر اجتماعی، چالش‌ها و مسائل جامعه ایرانی (رفتار اجتماعی، مطالبات، سبک زندگی و...) دارای برخی ویژگی‌های منحصر به فردی است

-
1. Tirone
 2. Maguire
 3. Kennett

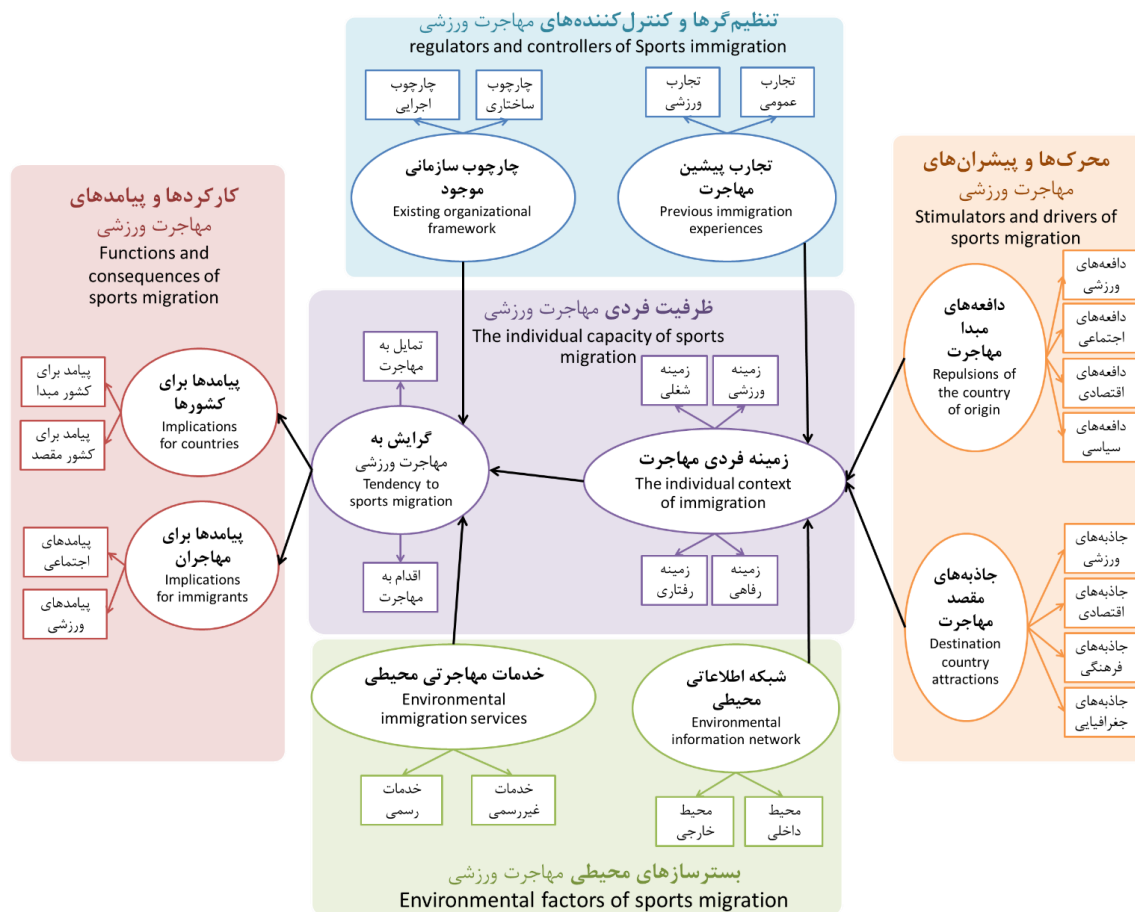
که به بررسی بومی نیاز است. از نظر سیاسی نیز ساختار حکمرانی و فضای سیاسی داخلی و رویکرد سیاست خارجی ایران تفاوت‌های زیادی با بسیاری از کشورهای دیگر دارد. علاوه بر این، از نظر فرهنگی، ایران از تنوع قومیتی زیاد، زمینه ایدئولوژیک، سطوح ارزشی و اخلاقی متفاوت نسبت به بسیاری از کشورها برخوردار است که همه آن‌ها بر گرایش به مهاجرت تأثیرگذار است. همچنین از نظر ورزشی، به طور مثال محدودیت‌های ورزشکاران ایران برای حضور در میادین بین‌المللی هم از طرف داخل کشور و هم از طرف خارج از کشور وجود دارد.

مرور تحقیقات نشان می‌دهد که با وجود تحقیقات فراوان در خارج از کشور و برخی تحقیقات ورزشی در داخل کشور، خلأ درخور توجهی در تحقیقات و مطالعات مدیریت ورزشی در فضای دانشگاهی و سازمانی داخل کشور درباره پدیده روزافزون مهاجرت افراد ورزشی وجود دارد. براساس شواهد علمی، رسانه‌ای و سازمانی، به نظر می‌رسد به دلیل تفاوت‌های اساسی بین شرایط فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشورهایی مانند ایران با بسیاری از کشورهای دیگر، تفاوت چشمگیری در عوامل اثرگذار بر مهاجرت ورزشی وجود داشته باشد. علاوه بر این، بسیاری از محققان در کشورهای پیشرفته همواره پیشنهاد کرده‌اند که در موضوعات دارای وابسته به شرایط بومی کشورها، بهتر است تحقیقات میان فرهنگی صورت بگیرد تا اطلاعات کشورهای مختلف بررسی شود. در همین راستا، تحقیقات جامع‌نگر، فرایندنگر و مدل‌محور در مدیریت ورزشی (مانند این پژوهش) می‌توانند در حوزه ارزیابی محیطی، برنامه‌ریزی سازمانی، محتواسازی رسانه‌ای و... دارای کاربرد اطلاعاتی و چارچوبی باشند؛ از این رو به دلیل وجود چنین خلئی در مطالعات داخلی حوزه ورزش، ارائه نشدن تحقیقات جامع‌نگر و مدل‌محور در بررسی شرایط و عوامل تعیین‌کننده در مهاجرت ورزشی و همچنین توجه به انواع مهاجرت ورزشی، پژوهش حاضر بر سؤالات زیر درباره پدیده مهاجرت ورزشی تمرکز یافت و درصدد پاسخگویی به آن‌ها برآمد: چه عواملی بر مهاجرت ورزشی اثرگذار هستند؟ چارچوب‌بندی و روابط بین این عوامل چگونه است؟ مدل مفهومی عوامل و روابط بین آن‌ها چگونه است؟

مدل مفهومی پژوهش

مدل مفهومی پژوهش مستخرج از بخش کیفی (اکتشافی نظام‌مند) رساله براساس کدگذاری چندمرحله‌ای مفاهیم استخراجی از مصاحبه (با افراد صاحب‌نظر علمی و اجرایی: اساتید، مدیران، مربیان و فعالان مهاجرت) و منابع اطلاعاتی بود. براساس مدل مفهومی پژوهش (شکل ۱)، سطح کارکردها و پیامدهای مهاجرت ورزشی مشتمل بر منظرهای پیامدها برای کشورهای مبدأ و مقصد و پیامدها برای مهاجران ورزشی است. پنج سطح مدل مفهومی و منظرهای آن‌ها به ترتیب توالی اثرگذاری-اثرپذیری شامل محرک‌ها و پیشران‌ها (دافعه مبدأ و جاذبه مقصد)، تنظیم‌گرها و کنترل‌کننده‌ها (تجارب پیشین و چارچوب موجود)، بسترسازهای محیطی (شبکه اطلاعاتی و زنجیره خدمات)، ظرفیت فردی (زمینه و گرایش فردی) و کارکردها و پیامدهای (برای کشورها و مهاجران) مهاجرت ورزشی است. منظر دافعه‌های کشور مبدأ مهاجرت ورزشی شامل ابعاد دافعه‌های ورزشی، دافعه‌های اجتماعی، دافعه‌های اقتصادی و دافعه‌های سیاسی است. منظر جاذبه‌های کشور مقصد مهاجرت ورزشی شامل ابعاد جاذبه‌های ورزشی، جاذبه‌های اقتصادی، جاذبه‌های فرهنگی و جاذبه‌های جغرافیایی است. منظر ظرفیت فردی مهاجرت ورزشی حاوی ابعاد زمینه ورزشی، زمینه شغلی، زمینه رفاهی و زمینه رفتاری است. منظر گرایش به مهاجرت ورزشی شامل ابعاد تمایل به مهاجرت و اقدام به مهاجرت است. منظر زنجیره خدمات مهاجرت حاوی ابعاد خدمات رسمی و خدمات غیررسمی است. منظر شبکه اطلاعاتی مهاجرت شامل ابعاد اطلاعاتی مهاجرتی و تعاملات مهاجرتی است. منظر تجربیات پیشین مهاجرت حاوی ابعاد تجربیات عمومی مهاجرت و تجربیات مهاجرت ورزشی است. منظر چارچوب سازمانی موجود مهاجرت شامل ابعاد چارچوب ساختاری و چارچوب اجرایی است. منظر پیامدهای مهاجرت برای کشورها حاوی ابعاد پیامدها برای کشور مبدأ و

پیامدها برای کشور مقصد است. منظر پیامدها برای مهاجران شامل ابعاد پیامدهای معیشتی اجتماعی و پیامدهای ورزشی شغلی است. روابط علی-معلولی بین متغیرهای اصلی برای آزمون مدل در نرم‌افزار به صورت شکل زیر تعیین شد. روابط ترسیم‌شده ابتدا براساس مبانی نظری و پیشینه پژوهش تعیین شد و سپس توسط مصححان کدگذاری مفهومی تصحیح شد. درنهایت روابطی که در نرم‌افزار تأیید شد، ترسیم شد.

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش (مستخرج از بخش کیفی رساله)

Figure 1- Conceptual model of research (extracted from the qualitative part of the dissertation)

روش پژوهش

با توجه به موضوع پژوهش، روش تحقیق از نوع توصیفی-همبستگی مبتنی بر مدل‌سازی ساختاری-مفهومی بود. مدل مفهومی تحلیل‌شده مستخرج از بخش کیفی با رویداد اکتشافی-نظام‌مند (تحلیل مضمون) است که به دلیل محدودیت حجم در این مقاله مقدور به گزارش نبود. افراد صاحب‌نظر علمی و اجرایی در زمینه مهاجرت ورزشی، جامعه آماری این تحقیق را تشکیل دادند.

جدول ۱- مشخصات نمونه آماری نظرخواهی شده از طریق پرسشنامه

Table 1- Characteristics of the statistical sample surveyed through the questionnaire

تعداد Number	مشخصه تخصصی پاسخ Professional Characteristic of the Response	مرجع سازمانی Organizational Reference	گروه Group
27 نفر	دارای فعالیت یا تجربه مدیریت ورزشکاران و مربیان دارای تحصیلات مناسب و مرتبط (مدیریت ورزشی و...)	سازمان‌های ورزشی: کمیته ملی المپیک، وزارت ورزش، فدراسیون‌ها و باشگاه‌ها	مدیران و کارشناسان
43 نفر	دارای پژوهش در زمینه مدیریت منابع انسانی ورزش و سایر رشته‌های مرتبط با مهاجرت مانند جامعه‌شناسی	دانشگاه‌ها: رشته‌های مدیریت ورزشی، جامعه‌شناسی و مدیریت	استاد و پژوهشگران
23 نفر	دارای تحلیل مرتبط در خبرگزاری‌ها، رادیو ورزش و صفحات مجازی	رسانه و بازار: خبرگزاری‌های ورزشی، مؤسسات مشاوره مهاجرت	تحلیلگران و فعالان
179 نفر	دارای فعالیت در مؤسسات و گروه‌های مجازی در زمینه مهاجرت دارای تحصیلات مناسب و مرتبط		
36 نفر	حاضر در تیم‌های ملی + تحصیلات مدیریت ورزشی دارای تحصیلات مناسب و مرتبط (مدیریت ورزشی و...)	تیم ملی و باشگاه ورزشی	ورزشکاران
39 نفر	فعال در ورزش قهرمانی و حرفه‌ای (تیم‌های ملی، باشگاه‌ها و...)، دارای سابقه حضور در خارج از کشور و مربیگری ورزشکاران مهاجرت کرده	تیم ملی و باشگاه ورزشی	مربیان
9 نفر	مهاجرت نموده و حضور در خارج از کشور دارای سابقه ورزشی یا تخصص ورزشی سطح بالا	سازمان‌های محل اشتغال در کشور محل اقامت	مهاجران ورزشی

* تشخیص این معیار در پاسخ‌دهندگان از طریق بررسی سوابق آن‌ها در فضای رسانه‌ای و مشورت با افراد مرتبط و رابط انجام گرفت.

* دسترسی و ارتباط با نمونه نظرخواهی شده برای ارسال و پاسخ به پرسشنامه، از طریق افراد و پیگیری تیم تحقیق انجام شد.

نمونه آماری به تعداد قابل کفایت برای آزمون مدل به روش هدفمند و در دسترس انتخاب و از آن‌ها نظرخواهی شد (۱۷۸ نفر). معیار انتخاب نمونه‌ها برحسب میزان اطلاع افراد از موضوع پژوهش، تجارب شغلی-ورزشی، تحصیلات و سایر ویژگی‌های مرتبط با موضوع پژوهش بود. توزیع پرسشنامه از طریق ایمیل و شبکه‌های اجتماعی انجام گرفت. تعداد نمونه براساس تعداد قابل کفایت برای مدل‌سازی در نرم‌افزار PLS به تعداد ۱۰ تا ۲۰ برابر تعداد سؤالات مربوط به متغیر دارای بیشترین سؤال در مدل (داوری و رضازاده، ۲۰۱۶) برآورد و انتخاب شد؛ از این‌رو به تعداد ۱۰ برابر سؤالات متغیر دارای بیشترین تعداد سؤال (۱۸ سؤال در متغیر دافعه‌های مبدأ) ۱۸۰ نفر برآورد شد. برای اطمینان از دریافت تعداد پاسخ‌های مناسب، ۲۰۰ پرسشنامه توزیع شد که از بین ۱۸۳ پرسشنامه‌های دریافتی، ۱۷۸ پرسشنامه به طور کامل پاسخ داده شد و وارد فرایند تحلیل شد. نسبت جنسیتی نمونه شامل ۵۳ زن و ۹۸ مرد بود. تحصیلات پاسخ‌دهندگان شامل ۴۱ نفر لیسانس، ۷۴ نفر فوق لیسانس و ۶۳ نفر دکتری بود.

ابزار پژوهش پرسشنامه مستخرج از فاز کیفی رساله (تبدیل چارچوب کیفی به پرسشنامه) استفاده شد. پرسشنامه شامل متغیرها و عوامل تعیین‌کننده بود و در مقیاس پنج‌ارزشی لیکرت (از بسیار کم=۱ تا بسیار زیاد=۵) تنظیم شد. پرسشنامه تدوین شده برای بررسی روایی محتوایی یا صوری در اختیار هشت نفر از خبرگان علمی و اجرایی مرتبط با موضوع پژوهش (پژوهشگر خبره مدیریت ورزشی و مدیران ورزشی دارای تحصیلات دکتری) قرار گرفت. سپس پایایی و روایی سازه به صورت

مراحل گزارش شده در قسمت یافته‌ها با استفاده از نرم افزار SmartPLS تأیید شد. در آمار استنباطی، ابتدا براساس آزمون چولگی و کشیدگی برای توزیع داده‌های پژوهش، مقدار چولگی و کشیدگی تمام متغیرهای پژوهش بررسی شد (بین ۲ و ۲- قرار داشت؛ لذا توزیع داده‌ها نرمال بود). در ادامه تجزیه و تحلیل داده‌ها و مدل با استفاده از روش PLS در سه بخش مدل اندازه‌گیری^۱، مدل ساختاری^۲ و مدل کلی انجام شد. متغیرهای مدل در دو دسته متغیرهای پنهان و آشکار تقسیم‌بندی شدند که متغیر پنهان نیز در سطوح مختلف به کار برده شدند. بخش مدل اندازه‌گیری شامل سؤالات (شاخص‌ها) هر بعد همراه با آن بعد است و روابط میان سؤالات و ابعاد در این بخش تجزیه و تحلیل می‌شود. بخش مدل ساختاری نیز حاوی تمامی سازه‌های مطرح در مدل اصلی پژوهش است و بر میزان همبستگی سازه‌ها و روابط میان آن‌ها در این قسمت تمرکز می‌شود. در بخش مدل کلی که شامل هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری است، با تأیید برازش آن، بررسی برازش در یک مدل کامل می‌شود.

در بخش مدل‌سازی معادلات ساختاری، ارزیابی و برازش مدل در سه بخش اندازه‌گیری، ساختاری و کلی مدل صورت می‌گیرد. برای سنجش برازش مدل اندازه‌گیری از پایایی شاخص، روایی همگرا و روایی واگرا استفاده شد. پایایی شاخص برای سنجش پایایی درونی شامل سه معیار ضرایب بارهای عاملی، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی است. روایی همگرا میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود را نشان می‌دهد و روایی واگرا نیز میزان رابطه یک سازه با شاخص‌هایش در مقایسه با رابطه آن سازه با سایر سازه‌ها است. بارهای عاملی بیشتر سنجه‌ها در سازه مربوط به خود بیشتر از ۰/۴ است. ضریب اثر روابط موجود معنادار است. روایی همگرا معیار دیگری است که برای برازش مدل‌های اندازه‌گیری در روش مدل‌سازی معادلات ساختاری به کار برده می‌شود. متوسط واریانس استخراج شده (AVE) را به عنوان معیاری برای اعتبار همگرا پیشنهاد کرده‌اند. مطابق جدول زیر نتایج خروجی از مدل نمایانگر مناسب بودن معیار روایی همگرا (مساوی و بیشتر از ۰/۵) است. به منظور محاسبه پایایی معیار دیگری نیز وجود دارد که برتری‌هایی نسبت به روش سنتی محاسبه آن به وسیله آلفای کرونباخ دارد و به آن پایایی ترکیبی گفته می‌شود. برتری پایایی ترکیبی در مقایسه با آلفای کرونباخ در آن است که پایایی سازه‌ها نه به صورت مطلق، بلکه با توجه به همبستگی سازه‌هایشان با یکدیگر محاسبه می‌شود. برای پایایی ترکیبی میزان مساوی و بیشتر از ۰/۷ مناسب ذکر شده است. پس از سنجش روایی و پایایی مدل اندازه‌گیری، مدل ساختاری از طریق روابط بین متغیرهای مکنون بررسی قرار می‌شود. در پژوهش حاضر از پرکاربردترین معیارها برای برازش مدل ساختاری استفاده شد. این معیارها شامل ضریب معنادار (T-values)، ضریب تعیین (R^2) و ضریب قدرت پیش‌بینی (Q^2) است. R^2 معیاری است که برای متصل کردن بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل‌سازی معادلات ساختاری به کار می‌رود و نشان از تأثیری دارد که یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا می‌گذارد. مقدار آن تنها برای سازه‌های درون‌زای (وابسته) مدل محاسبه می‌شود و درمورد سازه‌های برون‌زا، مقدار این معیار صفر است. میزان R^2 صفر تا یک متغیر است و نشان‌دهنده برازش مدل ساختاری در سه سطح ضعیف (۰/۱۹)، متوسط (۰/۳۳) و قوی (۰/۶۷) است. معیار Q^2 قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌کند. به اعتقاد آن‌ها مدل‌هایی که دارای برازش بخش ساختاری قابل قبول هستند، باید قابلیت پیش‌بینی شاخص‌های مربوط به سازه‌های درون‌زای مدل را داشته باشند. در صورتی که مقدار Q^2 درمورد یک سازه درون‌زا سه مقدار ۰، ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را به دست آورد، به ترتیب نشان از قدرت پیش‌بینی ضعیف، متوسط و قوی در قبال شاخص‌های آن سازه دارد. به منظور برازش مدل کلی (هر دو بخش

1. Measurement Model

2. Structural Model

مدل اندازه‌گیری و ساختاری) از معیار SRMR استفاده شد که مقدار آن باید از ۰/۱ کمتر باشد. با توجه به مقدار به‌دست‌آمده (SRMR=۰/۰۹۱)، مدل اندازه‌گیری و ساختاری از برازش مناسبی برخوردار است؛ یعنی در مجموع، مدل اندازه‌گیری و ساختاری، کیفیت مناسبی در تبیین متغیر درون‌زا تحقیق دارد.

این پژوهش مانند سایر تحقیقات دارای برخی محدودیت‌ها بود که سعی شد از طریق روش‌های دیگر کنترل شود: الف) همکاری نکردن برخی افراد هدف در جامعه آماری (استفاده از منابع علمی تکمیلی و مراجعه به سایر افراد صاحب‌نظر برای تعدیل این محدودیت)؛ ب) کمبود اطلاعات محیطی مستند از موضوع پژوهش (استفاده از مصادیق و شواهد رویدادی برای تعدیل این محدودیت)؛ ج) سلیقه‌ای بودن، جهت‌گیری انتقادی و تفاوت‌های دیدگاه افراد مختلف درباره برخی ابعاد موضوع پژوهش (استفاده از حداقل دو نفر در هر تخصص مرتبط با موضوع برای تعدیل این محدودیت).

نتایج

نتایج پژوهش چند بخش بود: الف) شاخص‌های آمار توصیفی مربوط به متغیرها، ب) شاخص‌های برازش مدل، ج) نتایج تحلیل عاملی سازه مربوط به ابعاد و گویه‌های هریک از متغیرهای اصلی و د) تحلیل مسیر روابط بین متغیرهای اصلی مدل.

ابتدا آمار توصیفی شامل معیارهای مرکزی میانگین و همچنین معیار پراکندگی انحراف معیار برای متغیرهای پرسشنامه‌ها بررسی شد (جدول ۱) که براساس نتایج آن، عامل پیامدهای مهاجرت ورزشی دارای بیشترین میانگین (۴/۴۴) و جاذبه‌های جغرافیایی دارای کمترین میانگین (۳/۹۳) است.

بررسی شاخص‌های برازش مدل‌های اندازه‌گیری و مدل ساختاری شامل روایی واگرا (AVE)، پایایی ترکیبی (CR)، ضریب تعیین (R^2)، قدرت پیش‌بینی (Q^2) و برازش مدل کلی (SRMR) نشان می‌دهد که مدل پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار است.

جدول ۲- شاخص‌های برازش مدل برای متغیرهای پژوهش

Table 2- Model fit indices for research variables

برازش مدل در نرم افزار Fit the model in the software				توصیف متغیرها Description of variables		متغیر Variable
قدرت پیش‌بینی Q^2	ضریب تعیین R^2	پایایی ترکیبی CR	روایی واگرا AVE	انحراف معیار SD	میانگین Mean	
0.29	برون‌زا	0.91	0.54	0.96	4.26	دافعه‌های مبدأ مهاجرت Repulsions of the country of origin
0.29	برون‌زا	0.93	0.64	0.80	4.02	جاذبه‌های مقصد مهاجرت Destination country attractions
0.35	0.67	0.87	0.64	1.13	4.15	خدمات مهاجرتی محیطی Environmental immigration services
0.39	0.81	0.87	0.54	0.95	4.26	شبکه اطلاعاتی محیطی Environmental information network

جدول ۲- شاخص‌های برازش مدل برای متغیرهای پژوهش

Table 2- Model fit indices for research variables

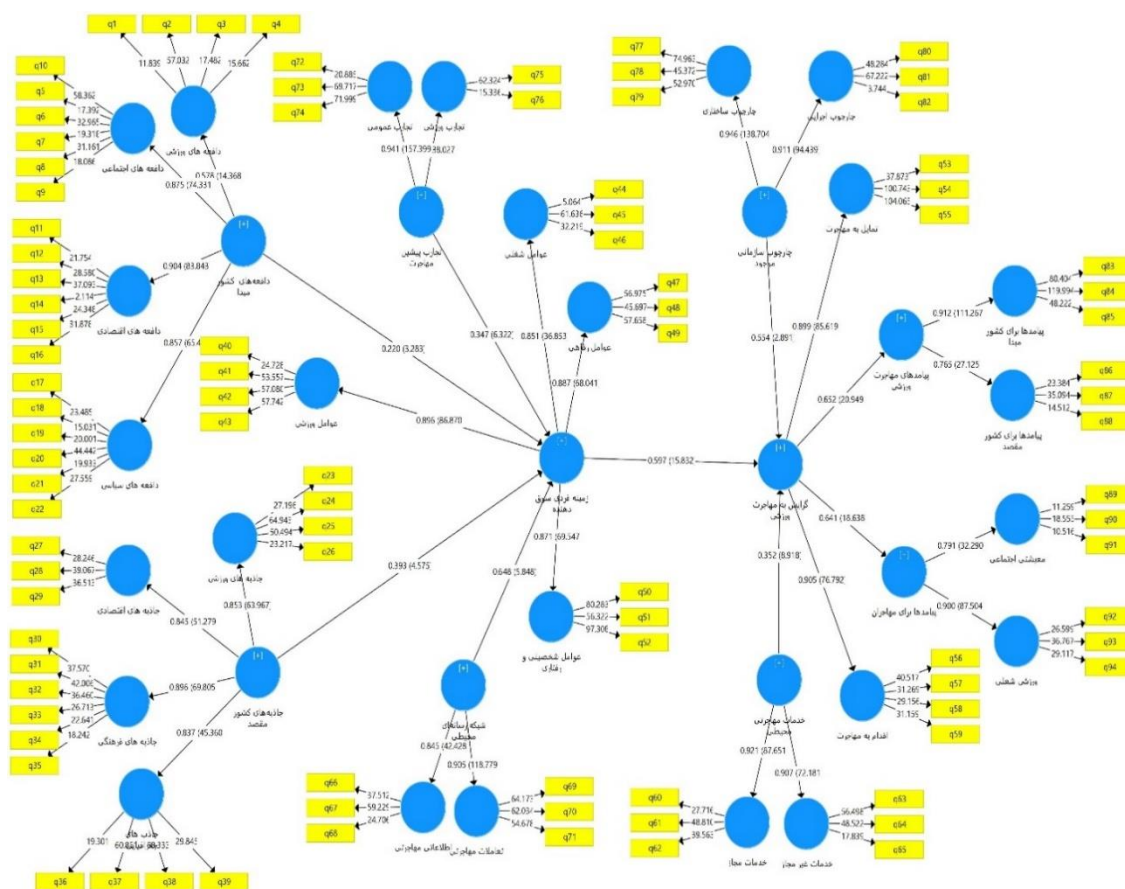
برازش مدل در نرم افزار Fit the model in the software				توصیف متغیرها Description of variables		متغیر Variable
قدرت پیش‌بینی Q ²	ضریب تعیین R ²	پایایی ترکیبی CR	روایی واگرا AVE	انحراف معیار SD	میانگین Mean	
0.36	برون‌زا	0.85	0.69	1.08	3.99	تجارب پیشین مهاجرت Previous immigration experiences
0.42	برون‌زا	0.88	0.66	0.93	4.28	چارچوب سازمانی موجود Existing organizational framework
0.36	برون‌زا	0.94	0.67	0.79	4.08	زمینه فردی مهاجرت The individual context of immigration
0.33	برون‌زا	0.90	0.56	0.91	3.99	گرایش به مهاجرت ورزشی Tendency to sports migration
0.34	0.42	0.85	0.64	0.97	4.44	پیامدها برای کشورها Implications for countries
0.45	0.41	0.78	0.57	1.06	4.20	پیامدها برای مهاجران Implications for immigrants
0.091 = برازش کلی مدل (SRMR)						

پس از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری و مدل ساختاری و داشتن برازش مناسب مدل‌ها، به بررسی و آزمون مدل پژوهش پرداخته می‌شود. بنابراین نتایج حاصل از ضرایب معناداری برای هریک از فرضیه‌ها، ضریب استاندارد شده مسیرهای مربوط به هریک از فرضیه‌ها و نتایج بررسی فرضیه‌ها، مطرح شده است.

براساس جدول (۶) و شکل (۲) مشخص می‌شود که در بخش تحلیل عاملی ابعاد متغیرهای اصلی مدل، ابعاد دافعه‌های اقتصادی (۰/۹۰)، دافعه‌های اجتماعی (۰/۸۷)، دافعه‌های سیاسی (۰/۸۶) و دافعه‌های ورزشی (۰/۵۸) به ترتیب نقش معناداری در تبیین دافعه‌های کشور مبدأ داشتند. ابعاد جاذبه‌های اقتصادی (۰/۸۹)، جاذبه‌های ورزشی (۰/۸۵) و جاذبه‌های سیاسی (۰/۸۴) و جاذبه‌های اجتماعی (۰/۸۴) به ترتیب دارای نقش معناداری در تبیین جاذبه‌های کشور مقصد بودند. ابعاد زمینه رفاهی (۰/۸۹) و زمینه ورزشی (۰/۸۹) یکسان و زمینه رفتاری (۰/۸۷) و زمینه شغلی (۰/۸۵) به ترتیب نقش معناداری در تبیین زمینه فردی مهاجرت داشتند. ابعاد تعاملات مهاجرتی (۰/۹۰) و اطلاعاتی مهاجرتی (۰/۸۴) به ترتیب دارای نقش معناداری در تبیین شبکه رسانه‌ای محیطی بودند. ابعاد تجارب عمومی (۰/۹۴) و تجارب ورزشی (۰/۸۰) به ترتیب نقش معناداری در تبیین تجارب پیشین مهاجرت داشتند. ابعاد تمایل به مهاجرت (۰/۹۰) و اقدام به مهاجرت (۰/۹۰) به طور یکسانی دارای نقش معناداری در تبیین گرایش به مهاجرت ورزشی بودند. ابعاد خدمات رسمی (۰/۹۲) و خدمات غیر رسمی (۰/۹۱) به ترتیب نقش معناداری در تبیین خدمات مهاجرتی محیطی داشتند. ابعاد چارچوب ساختاری (۰/۹۴) و چارچوب اجرایی (۰/۹۱) به ترتیب دارای نقش معناداری در تبیین چارچوب سازمانی موجود بودند. ابعاد پیامدها برای کشور مبدأ

(۰/۹۱) و پیامدها برای کشور مقصد (۰/۷۶) به ترتیب نقش معناداری در تبیین پیامدهای مهاجرت ورزشی داشتند. ابعاد پیامدها برای ورزشی شغلی (۰/۹۰) و معیشتی اجتماعی (۰/۷۹) به ترتیب دارای نقش معناداری در تبیین پیامدها برای مهاجران بودند.

براساس تحلیل مسیر مشخص شد که دافعه‌های کشور مبدأ با ضریب ۰/۲۲، جاذبه‌های کشور مقصد با ضریب ۰/۳۹، شبکه رساندای محیطی با ضریب ۰/۶۵ و تجارب پیشین مهاجرت با ضریب ۰/۳۵ اثر مثبت و معناداری بر زمینه فردی مهاجرت داشتند. زمینه فردی مهاجرت با ضریب ۰/۶۰، چارچوب سازمانی موجود با ضریب ۰/۵۵ و خدمات مهاجرتی محیطی با ضریب ۰/۳۵ درصد اثر مثبت و معناداری بر گرایش به مهاجرت ورزشی داشتند. گرایش به مهاجرت ورزشی با ضریب ۰/۶۵ بر پیامدهای مهاجرت ورزشی برای کشورها و با ضریب ۰/۹۰ درصد بر پیامدها برای مهاجران اثر مثبت و معناداری داشت.

شکل ۲- نتایج ضرایب مسیر و سطح معناداری فرضیه‌های اصلی مدل پژوهش

Figure 2. Results of path coefficients and level of significance of the main hypotheses of the research model

جدول ۳- نتایج ضرایب مسیر و سطح معناداری فرضیه‌های اصلی مدل پژوهش

Table 3- Results of path coefficients and level of significance of the main hypotheses of the research model

بخش تحلیل عاملی ابعاد مربوط به متغیرها					
The factor analysis section of the dimensions related to the variables					
T	F	متغیر -- < ابعاد Variable --> dimensions	T	F	متغیر -- < ابعاد Variable --> dimensions
87.65	0.92	خدمات مهاجرتی محیطی --> خدمات رسمی	14.37	0.58	دافعه‌های کشور مبدأ --> دافعه‌های ورزشی
72.18	0.91	خدمات مهاجرتی محیطی --> خدمات غیر رسمی	74.33	0.87	دافعه‌های کشور مبدأ --> دافعه‌های اجتماعی
138.70	0.94	چارچوب سازمانی موجود --> چارچوب ساختاری	83.84	0.90	دافعه‌های کشور مبدأ --> دافعه‌های اقتصادی
94.44	0.91	چارچوب سازمانی موجود --> چارچوب اجرایی	65.42	0.86	دافعه‌های کشور مبدأ --> دافعه‌های سیاسی
111.26	0.91	پیامدهای مهاجرت ورزشی --> پیامدها برای کشور مبدأ	63.97	0.85	جاذبه‌های کشور مقصد --> جاذبه‌های ورزشی
27.12	0.76	پیامدهای مهاجرت ورزشی --> پیامدها برای کشور مقصد	52.28	0.84	جاذبه‌های کشور مقصد --> جاذبه‌های اجتماعی
32.29	0.79	پیامدها برای مهاجران --> معیشتی اجتماعی	69.80	0.89	جاذبه‌های کشور مقصد --> جاذبه‌های اقتصادی
87.50	0.90	پیامدها برای مهاجران --> ورزشی شغلی	45.36	0.84	جاذبه‌های کشور مقصد --> جاذبه‌های سیاسی
بخش تحلیل مسیر روابط بین متغیرها			Path analysis section of relationships between variables		
			86.87	0.89	زمینه فردی مهاجرت --> زمینه ورزشی
3.28	0.22	دافعه‌های کشور مبدأ --> زمینه فردی مهاجرت	36.85	0.85	زمینه فردی مهاجرت --> زمینه شغلی
4.57	0.39	جاذبه‌های کشور مقصد --> زمینه فردی مهاجرت	68.04	0.89	زمینه فردی مهاجرت --> زمینه رفاهی
5.85	0.65	شبکه رسانه‌ای محیطی --> زمینه فردی مهاجرت	69.55	0.87	زمینه فردی مهاجرت --> زمینه رفتاری
6.32	0.35	تجارب پیشین مهاجرت --> زمینه فردی مهاجرت	42.43	0.84	شبکه رسانه‌ای محیطی --> اطلاعاتی مهاجرتی
15.83	0.60	زمینه فردی مهاجرت --> گرایش به مهاجرت ورزشی	118.78	0.90	شبکه رسانه‌ای محیطی --> تعاملات مهاجرتی
2.89	0.55	چارچوب سازمانی موجود --> گرایش به مهاجرت ورزشی	157.40	0.94	تجارب پیشین مهاجرت --> تجارب عمومی
8.91	0.35	خدمات مهاجرتی محیطی --> گرایش به مهاجرت ورزشی	38.03	0.80	تجارب پیشین مهاجرت --> تجارب ورزشی

جدول ۳- نتایج ضرایب مسیر و سطح معناداری فرضیه‌های اصلی مدل پژوهش

Table 3- Results of path coefficients and level of significance of the main hypotheses of the research model

بخش تحلیل عاملی ابعاد مربوط به متغیرها The factor analysis section of the dimensions related to the variables					
متغیر -- < ابعاد Variable --> dimensions			متغیر -- < ابعاد Variable --> dimensions		
T	F		T	F	
20.95	0.65	گرایش به مهاجرت ورزشی --> پیامدهای مهاجرت ورزشی	85.62	0.90	گرایش به مهاجرت ورزشی --> تمایل به مهاجرت
18.64	0.90	گرایش به مهاجرت ورزشی --> پیامدها برای مهاجران	76.79	0.90	گرایش به مهاجرت ورزشی --> اقدام به مهاجرت

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج مدل‌سازی در بخش تحلیل عاملی ابعاد نشان داد که ابعاد دافعه‌های اقتصادی، دافعه‌های اجتماعی، دافعه‌های سیاسی و دافعه‌های ورزشی به ترتیب نقش معناداری در تبیین دافعه‌های کشور مبدأ داشتند. منظر جاذبه‌های کشور مقصد مهاجرت ورزشی شامل ابعاد دافعه‌های ورزشی می‌تواند شواهدی مانند تبعیض و نابرابری در فرصت‌های ورزشی و امکانات و خدمات سطح پایین برای فعالیت، مشکلات مختلف فعالیت‌های ورزشی از جمله مشکلات مالی افراد و فساد در ورزش می‌توانند نقش تعیین‌کننده‌ای در این زمینه ایفا کنند. دافعه‌های اجتماعی را می‌توان به دلیل موارد متعددی مانند کاهش شاخص‌های رفاه، سلامت و نشاط اجتماعی در کشور، محدودیت‌های نامتعارف در جامعه، بحران اخلاقی در اقشار مختلف، تناقض‌های فراوان در رفتار اجتماعی، وجود برخی اعتقادات افراطی، انطباق نداشتن اصول و ارزش‌ها با رفتارها و واقعیت‌ها دارای اهمیت زیادی دانست. دافعه‌های اقتصادی به‌ویژه در شرایط موجود در مواردی مانند تورم اقتصادی شدید، محدودیت تأمین محصولات و خدمات، مشکلات ارز، محدودیت‌های برخی امکانات در شهرستان‌ها، بیکاری و شرایط نامناسب اشتغال، مشکلات فساد اقتصادی اثر زیادی بر ذهنیت مهاجرت گذاشته‌اند (روزبهرانی و همکاران، ۲۰۲۲). دافعه‌های سیاسی نیز به‌ویژه در شرایط تنش با کشورهای متحد آمریکا سبب شده‌اند که عواملی مانند تنش سیاسی با کشورهای دیگر از جمله برخی همسایگان، روابط سیاسی چالشی بین احزاب، رشد تبعیض در بخش‌های اجرایی، فضای نامطلوب سیاسی، محدودیت رفت و آمد ایران به اروپا، رشد رفتارهای سیاسی مخرب در حوزه‌های سازمانی بتوانند جو مهاجرت در کشور را تشدید کنند. ابعاد جاذبه‌های اقتصادی، جاذبه‌های ورزشی و جاذبه‌های سیاسی و جاذبه‌های اجتماعی به ترتیب دارای نقش معناداری در تبیین جاذبه‌های کشور مقصد بودند. جاذبه‌های ورزشی را می‌توان متأثر از عواملی مانند امکانات و خدمات ورزشی، فرصت‌های پیشرفت در ورزش، مدیریت مناسب مراکز و رویدادهای ورزشی و تأمین مالی دانست جاذبه‌های اقتصادی در شرایط موجود می‌توانند بسیار انگیزاننده برای مهاجرت باشند؛ به‌ویژه در زمینه‌هایی مانند امکان درآمدزایی و پیشرفت شغلی، دسترسی به کالا و خدمات و وجود زیرساخت‌های عمومی. جاذبه‌های فرهنگی نیز به دلیل محدودیت‌های فرهنگی داخل می‌توانند اثرگذاری بیشتری داشته باشند و مواردی مانند فرصت‌های مناسب پیشرفت تحصیلی و شغلی در کشورهای مقصد، مناسب بودن شاخص‌های رفاه و سلامت، رعایت قوانین، چارچوب مناسب رفتاری شهروندی، امکان ادامه تحصیل و آموزش‌های حرفه‌ای و وجود آزادی‌های اجتماعی بیشتر را در بر بگیرند. جاذبه‌های جغرافیایی نیز به‌رغم جاذبه‌های فراوان در ایران، به دلیل مواردی مانند امکان

دسترسی بهتر به منطقه اروپا و آمریکا، شرایط آب و هوایی مناسب، امکانات و خدمات مناسب عمومی و آسانی رفت و آمد در کشورهای توسعه یافته از قدرت سوق دهنده گی بسیاری می توانند برخوردار باشند.

ابعاد تجارب عمومی و تجارب ورزشی به ترتیب نقش معناداری در تبیین تجارب پیشین مهاجرت داشتند. ابعاد چارچوب ساختاری و چارچوب اجرایی به ترتیب دارای نقش معناداری در تبیین چارچوب سازمانی موجود بودند. تجارب عمومی مهاجرت می تواند پیش زمینه ذهنی و تصمیم گیری افراد ورزشی برای مهاجرت را تحت تأثیر قرار دهد؛ به طور مثال، آگاهی از وضعیت مهاجران ایرانی در خارج از کشور، بازخوردهای مهاجران ایرانی از وضعیت خود می تواند بر نگرش و رفتار افراد ورزشی به مهاجرت اثرگذار باشد. به طور ویژه نیز تجارب مهاجرت ورزشی می تواند نقش مستقیم تری را ایفا کند؛ برای مثال، بازخوردهای مهاجران ورزشی از وضعیت خود و شواهد موجود از موفقیت ورزشکاران و مربیان مهاجرت کرده شناخت بهتری از متقاضیان مهاجرت ورزشی به دست می دهد. چارچوب ساختاری مهاجرت به دلیل رویکرد محدود کننده بر موفقیت مهاجرت و زمان انتظار آن برای متقاضیان بسیار اثرگذار است؛ به طور مثال، قوانین خروج از کشور، مدارک و ارائه مجوزهای شغلی، تحصیلی و ورزشی برای متقاضیان مهاجرت می تواند چارچوب ساختاری و سازوکارهای مهاجرتی برای افراد ورزشی تعیین کند. چارچوب اجرایی مهاجرت کشور برای افراد ورزشی در حال حاضر مواردی مانند محدودیت ارتباطی، پشتیبانی سازمانی و بهره مندی از ظرفیت های داخلی در صورت مهاجرت را شامل می شود که بر رفتار و موفقیت متقاضیان مهاجرت ورزشی مؤثر است.

ابعاد خدمات رسمی و خدمات غیررسمی به ترتیب نقش معناداری در تبیین خدمات مهاجرتی محیطی داشتند. ابعاد تعاملات مهاجرتی و اطلاعاتی مهاجرتی به ترتیب دارای نقش معناداری در تبیین شبکه رسانه ای محیطی بودند. خدمات مهاجرتی رسمی تأثیر زیادی بر موفقیت افراد ورزشی در مهاجرت دارد و مؤسسات مشاوره و خدمات مهاجرتی، آموزش های مهاجرت و مراکز اخذ انواع اقامت در این زمینه نقش مهمی ایفا می کنند. خدمات مهاجرتی غیررسمی نیز به دلیل شبکه های مهاجرت غیرمجاز و قاچاقی، خدمات مدارک جعلی برای مهاجرت و استفاده از روابط و پارتی غیرمجاز، بخش عمده ای مهاجرت ورزشی را شکل می دهند. دسترسی به اطلاعاتی مهاجرتی نقش مهمی در قابلیت افراد ورزشی برای مهاجرت ایفا می کند؛ به ویژه در مسائلی مانند وجود اطلاعات مناسب درباره مهاجرت ورزشی در فضای اینترنت، وجود آیین نامه و قوانین شفاف برای مهاجرت ورزشی و اطلاع رسانی اخبار مهاجرت، این نقش محوری خواهد بود. تعاملات مهاجرتی به ویژه در بستر شبکه های اجتماعی فراگیر امروز نیز در دسترسی به جمعیت بیشتر در این زمینه اثرگذار هستند؛ به ویژه در مواردی مانند تعاملات بین ایرانیان خارج از کشور با داخل کشور، صفحات رسانه ای و اینترنتی گروهی با موضوع مهاجرت ورزشی، ارتباط بین مربیان و ورزشکاران مهاجرت کرده با مربیان و ورزشکاران داخلی این تعاملات بسیار اثرگذار خواهند بود.

ابعاد زمینه رفاهی و زمینه ورزشی یکسان و زمینه رفتاری و زمینه شغلی به ترتیب نقش معناداری در تبیین زمینه فردی مهاجرت داشتند. زمینه ورزشی فردی برای مهاجرت مشتمل بر جنبه هایی مانند تمایل به پیشرفت در زمینه ورزشی، نیاز به برقراری ارتباط پویا با اعضای جامعه ورزشی بین الملل، وابستگی عاطفی به حرفه ورزشی و نیاز به یادگیری در مسیر حرفه ای است. زمینه شغلی افراد برای مهاجرت به ویژه در شرایط موجود کشور و شواهدی مانند نیاز به ادامه تحصیل و فرصت پیشرفت علمی، نیاز به بهره مندی از دانش روز جهان و نیاز به حضور در رویدادها و فضاهای علمی جهان می توانند بسیار اثرگذار باشند. زمینه رفاهی به دلیل مسائلی مانند نارضایتی از زندگی، علاقه به مهاجرت و امکانات رفاهی مدرن می تواند بسیار مهم باشد. زمینه رفتاری نیز به دلیل ماهیت مهاجرت و عواملی مانند نیازهای مربوط به رشد فردی، تعلق نسبی به میهن و خانواده

می‌تواند بسیار تعیین‌کننده باشد. ابعاد تمایل به مهاجرت و اقدام به مهاجرت به طور یکسانی دارای نقش معناداری در تبیین گرایش به مهاجرت ورزشی بودند. تمایل به مهاجرت به‌عنوان آغاز تصمیم رفتاری مهاجرت قلمداد می‌شود و نیازمند آمادگی ذهنی و روانی، علاقه و شناخت شرایط مهاجرت است. اقدام به مهاجرت باید دربرگیرنده مواردی مانند برنامه‌ریزی برای بعد از مهاجرت، پیگیری امور مهاجرت، انتخاب مقصد مهاجرت و تأمین منابع لازم برای مهاجرت باشد.

ابعاد پیامدها برای کشور مبدأ و پیامدها برای کشور مقصد به ترتیب نقش معناداری در تبیین پیامدهای مهاجرت ورزشی داشتند. ابعاد پیامدها برای ورزشی شغلی و معیشتی اجتماعی به ترتیب دارای نقش معناداری در تبیین پیامدها برای مهاجران بودند. پیامدهای مهاجرت برای کشور مبدأ عمدتاً نامطلوب است، اما می‌تواند نتایج مطلوب به همراه داشته باشد. از نتایج نامطلوب می‌توان به مواردی مانند هدر رفتن هزینه‌های پرورش سرمایه انسانی و نتایج مطلوبی مانند بازگشت مهاجران ورزشی ارتقایافته ذکر کرد. پیامدها برای کشور مقصد عمدتاً مطلوب، بیشتر از کشور مبدأ است. ارتقای سرمایه انسانی ورزش با هزینه کم، رقابت‌پذیری بازار کار و افزایش تنوع در سرمایه انسانی، تنها شواهد ظاهری از نتایج پذیرش مهاجران نخبه و توانمند در زمینه ورزش است. پیامدهای معیشتی اجتماعی مهاجرت برای افراد می‌تواند به دلیل برخورداری از رفاه بیشتر، دسترسی به فضای اجتماعی باز و امکان رفت و آمد بیشتر و و به‌ترها به سایر کشورها بر تداوم مهاجرت اثرگذار باشند. پیامدهای ورزشی شغلی مهاجرت برای افراد نیز متأثر از شواهدی مانند دستیابی به زمینه‌های پیشرفت تحصیلی و شغلی بیشتر، به دست آوردن موقعیت ورزشی بهتر و تضمین بهتر مسیر ورزشی شغلی است.

نتایج مدل‌سازی نشان داد که دافعه‌های کشور مبدأ، جاذبه‌های کشور مقصد، شبکه رسانه‌ای محیطی و تجارب پیشین مهاجرت، اثر معناداری بر زمینه فردی مهاجرت داشتند. زمینه فردی مهاجرت، چارچوب سازمانی موجود و خدمات مهاجرتی محیطی اثر معناداری بر گرایش به مهاجرت ورزشی داشتند. گرایش به مهاجرت ورزشی بر پیامدهای مهاجرت ورزشی برای کشورها و بر پیامدها برای مهاجران اثر معناداری داشت. پنج سطح مدل مفهومی به ترتیب توالی اثرگذاری-اثرپذیری شامل محرک‌ها و پیشران‌ها، تنظیم‌گرها و کنترل‌کننده‌ها، بسترسازهای محیطی، ظرفیت فردی و کارکردها و پیامدهای مهاجرت ورزشی بود. براساس نتایج می‌توان گفت که مهاجرت ورزشی فرایندی چندبعدی و چندسطحی است که در هر سطح و مرحله دارای ویژگی‌های مختص به خود است و از عوامل همبسته خود اثر می‌پذیرد. براساس نتایج می‌توان گفت که مهاجرت ورزشی برآیند عوامل اثرگذار سوق‌دهنده و بازدارنده است که براساس زمینه محیطی، گرایش فردی به مهاجرت را شکل می‌دهد که نتایج مختلف مثبت و منفی برای مبدأ و مقصد دارد؛ ازاین‌رو ضرورت دارد تا متولیان و مسئولان ارتباط بین عوامل در درون هر سطح و با سایر سطوح را درنظر بگیرند. در تفسیر کاربردی زمینه کاربست مدل پژوهش می‌توان گفت هرچند طی سالیان اخیر به صورت پراکنده اقداماتی در جهت جلوگیری از مهاجرت ورزشی انجام شده است، بدون محوریت داشتن برنامه، مدیریت فرابخشی و بستر اجتماعی مقدور نیست. در این راستا، شاید ساختار و مدیریت موجود منابع انسانی ورزش کشور کشتی زیادی برای مدیریت مهاجرت ورزشی نداشته باشد و حتی خود نخبگان و متخصصان ورزشی توجه چندانی به چنین برنامه‌هایی نداشته باشند، اما این یک ضرورت ملی است که از روش‌های نوین و مبتنی بر خرد جمعی در مدیریت مهاجرت ورزشی با تأکید بر کاهش آن و افزایش امکان بازگشت استفاده شود؛ ازاین‌رو لازم است ایجاد ظرفیت و آمادگی برای مدیریت مهاجرت ورزشی از سطح ستادی تا عملیاتی، از کلیات سیستم تا سطح شغل و از سطح مدیران تا ورزشکاران مبتنی بر مدل علمی-اجرایی بومی باشد که یکی از اهداف این پژوهش است. تغییر در سیستم نسبتاً سنتی موجود مدیریت منابع انسانی ورزش و مسئله مهاجرت ورزشی به سوی رویکردهای اثربخش، نیازمند تغییر در کلیات سیستم ساختاری و مدیریتی منابع انسانی

ورزش است؛ همان‌طور که محققان موفقیت یک تغییر و روش جدید را نیازمند تلفیق نظام‌مند علم و تجربه مانند یک مدل فکری می‌دانند؛ البته این تغییر باید مرحله به مرحله و مبتنی بر استراتژی و برنامه باشد تا بعد از چند سال طول بتواند به نظام‌مندی برسد؛ زیرا ابعاد محیطی، سازمانی و فردی مرتبط را در فرایند راهبردپذیر یکپارچه می‌کند تا به اهداف مطلوب و ممکن برسد.

منظورهای دافعه‌های کشور مبدأ مهاجرت و جاذبه‌های کشور مقصد مهاجرت تبیین‌کننده سطح محرک‌ها و پیشران‌های مهاجرت ورزشی بودند. برخی تحقیقات پیشین متغیرهای این سطح را تأیید کرده‌اند؛ به‌طوری‌که میرترابی و خاوری‌نژاد (۲۰۱۴) و باقری و همکاران (۲۰۱۹) وجود دافعه داخلی به‌ویژه اقتصادی را در مهاجرت نخبگان از ایران دارای بیشترین نقش می‌دانند. شاه‌آبادی (۲۰۱۴) عوامل مثبت و منفی در بستر اقتصادی، سیاسی و مدنی را علت مهاجرت نخبگان می‌داند. صحبتی‌ها و همکاران (۲۰۱۵) سیاست‌های و تسهیلات تشویقی کشورهای مقصد را در مهاجرت پژوهشگران و متخصصان بسیار تعیین‌کننده می‌دانند. چانگ و همکاران (۲۰۱۹) مهاجرت ورزشی را بیشتر متأثر از عوامل محیطی بین‌المللی می‌دانند. منظورهای تجارب پیشین مهاجرت و چارچوب سازمانی موجود مهاجرت ورزشی تبیین‌کننده سطح تنظیم‌گرها و کنترل‌کننده‌های مهاجرت ورزشی بودند. نتایج این سطح توسط مطالعات پیشین تأیید می‌شود. موسوی‌راد و قدسیان (۲۰۱۵) گزارش کردند که سیاست‌های موجود در زمینه مدیریت مهاجرت نخبگان اثربخش نیست و نیازمند چارچوب جدید مبتنی بر تجربه جهانی است. شاه‌آبادی و صالحی (۲۰۱۷) تأثیر بهبود سیستم موجود بر مهاجرت نخبگان را تأیید کردند. مارکوس و جونپور (۲۰۲۰) عوامل شغلی و اقتصادی را در هدایت جریان مهاجرت ورزشی مؤثر می‌دانند. منظورهای شبکه اطلاعاتی مهاجرت و زنجیره خدمات مهاجرت ورزشی تبیین‌کننده سطح بسترسازهای محیطی مهاجرت ورزشی بودند. این عوامل شناسایی شده با نتایج مطالعات مرتبط قبلی انطباق دارند. خسروی و همکاران (۲۰۱۹) نقش اطلاعات سایر مهاجران و شرایط مهاجرت را در مهاجرت تعیین‌کننده ارزیابی کردند. کارتر (۲۰۱۳) در بررسی خود نقش ساختارها و نهادها حوزه مهاجرت را تعیین‌کننده می‌داند. منظورهای زمینه فردی مهاجرت و گرایش به مهاجرت ورزشی تبیین‌کننده سطح ظرفیت فردی مهاجرت ورزشی بودند. عوامل شناسایی شده در این سطح با متغیرهای تأکیدشده در پژوهش‌های قبلی انطباق دارند. صادقی‌نژاد و مظلوم خراسانی (۲۰۱۸) نگرش به آینده و تمایل به مهاجرت و را مهم‌ترین عامل در مهاجرت نخبگان علمی گزارش کردند. تیرون و همکاران (۲۰۱۰) مهاجرت را براساس عوامل و شرایط مختلف از لحاظ انگیزه، تداوم و نوع مهاجرت متفاوت دانست. میچلینی (۲۰۲۰) تغییر رویکرد فردی را مهم‌ترین عامل در فرایند مهاجرتی ورزشکاران در نظر گرفت. منظورهای پیامدها برای کشورهای مبدأ و مقصد و پیامدها برای مهاجران ورزشی تبیین‌کننده بودند. متغیرهای بحث‌شده در این سطح با نتایج تحقیقات پیشین همسویی داشتند. فروتن (۲۰۱۷) و شاه‌آبادی و فرخی‌منش (۲۰۲۰) عمده پیامدهای مستقیم و غیرمستقیم مهاجرت نخبگان را مربوط به ابعاد اقتصادی و علمی دانستند. برخی تحقیقات کلیات عوامل و روابط مدل را تأیید کردند. کیانی و همکاران (۲۰۱۸) و ودادهیر و اشراقی (۲۰۱۹) مهاجرت نخبگان و متخصصان را متأثر از عوامل سوق‌دهنده و بازدارنده در جنبه‌های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، آموزشی، شغلی و شخصی دانستند. برخی تحقیقات تخصصی ورزشی مانند مطالعات حسینی و همکاران (۲۰۲۰) و مرکز پژوهش‌های مجلس (۲۰۲۰) برای مهاجرت ورزشکاران علل، پیامدها و راهکارهایی به تفکیک حوزه‌های مدیریتی، ورزشی، اجتماعی و معیشتی ارائه کردند. اورلوسکی و همکاران (۲۰۱۸) مهاجرت مربیان ورزشی نخبه را متأثر از عوامل شغلی، اجتماعی، رقابتی و فردی با سطوح فشار و کشش محیطی دانستند. کولر (۲۰۱۷) مهاجرت نخبگان ورزشی را متأثر عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، جغرافیایی، ورزشی و جنسیتی در نظر گرفت.

در نهایت راهکارهای زیر برای مدیریت مهاجرت ورزشی در کشور پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

- براساس مؤلفه‌ها و نتایج مربوط به دافعه‌های مبدأ و جاذبه‌های مقصد مهاجرت پیشنهاد می‌شود که به کاهش ذهنیت منفی نسبت به اثر عوامل دافعه (ترویج ملی‌گرایی در ورزشکاران) و ارتقای عوالم جاذبه در داخل کشور برای نخبگان و متخصصان ورزشی، از طریق فراهم‌سازی بستر ورزشی، تحصیلی و شغلی با همکاری مؤسسات خصوصی و اجتماعی بهتر اقدام شود؛ به طور مثال، برای کاهش نگرش کاذب به عوامل جاذبه خارجی با استفاده از روش‌های افزایش شناخت بهتر ورزشکاران و مربیان با آینده مسیر مهاجرت و شرایط مقصد (ساخت و پخش مستند واقع‌گرایانه از شرایط افراد مهاجرت ورزش کشور) انجام شود. مهم‌ترین ابزار در این زمینه استفاده از جریان‌سازی رسانه‌ای مثبت با همکاری رسانه‌های ورزشی (شبکه ورزش، ورزش ۳ و...) و ادمین‌های صفحات ورزشی است که با حمایت سازمان‌های تخصصی مرتبط مانند فدراسیون‌ها، باشگاه‌ها، دانشگاه‌ها و سایر نهادها صورت گیرد؛
- براساس تجارب و سوابق حوزه مهاجرت پیشنهاد می‌شود که تنش‌زدایی سیاسی از ورزش و کاهش حساسیت‌های سیاسی و امنیتی از حوزه بین‌المللی ورزش کشور (مانند تعامل مجدد ایران و عربستان در ابتدای سال ۱۴۰۲) برای کاهش محرک‌های مهاجرت و بازنگشتن مهاجران در اولویت اقدام این حوزه قرار گیرد. همچنین از حضور چهره‌های مطرح و محبوب ورزشی، اجتماعی، فرهنگی و هنری کشور برای جلب اعتماد ورزشکاران و مربیان مهاجرت‌کرده یا دارای تمایل به مهاجرت به‌منظور سرمایه‌گذاری در آینده ورزشی و شغلی در داخل کشور استفاده شود. همچنین یکی دیگر از مؤثرترین روش‌ها در این زمینه، بهره‌گیری از الگوها و تجربه‌های موفق داخلی و خارجی مانند ترکیه، چین و... در زمینه مهاجرت ورزشی است.
- براساس چارچوب سازمانی مرتبط با مهاجرت ورزشی پیشنهاد می‌شود که نظارت بهتر بر انتخابی‌های تیم‌های ملی و باشگاهی برای حفظ عدالت و شایسته‌سالاری در مسیر ورزشی استعدادها و قهرمانان، در مسئولیت مدیران به صورت جدی مطالبه شود (نبود شایسته‌سالاری یک محرک مهاجرت است). همچنین این سازمان‌ها با همکاری دانشگاه‌ها و مؤسسات موفق بر توانمندسازی نخبگان و متخصصان ورزشی از نظر روان‌شناختی و رفتاری برای توسعه فردی و اشتغال در داخل کشور و ارائه هدفمند و منظم تسهیلات شغلی و تحصیلی و زمینه‌سازی اشتغال آنان در ورزش کشور تمرکز یابند. مقدمه دستیابی به اهداف این حوزه بازنگری حقوقی و تحول ساختاری (تصویب آیین نامه در مجلس و دولت) در سیستم موجود برای مدیریت جریان و فضای مهاجرت ورزشی در ابعاد حقوقی، ساختاری، اجرایی، رسانه‌ای و بین‌المللی است.
- براساس نتایج پیامدهای ملی و فردی مهاجرت پیشنهاد می‌شود که به فراهم‌سازی زمینه بازگشت مهاجران ورزشی دارای شرایط و تمایل بازگشت از طریق رایزنی با نهادهای بالادستی و در نظر گرفتن تسهیلات، پاداش‌ها و فرصت‌ها برای آنان در صورت بازگشت، اقدام شود. همچنین حفظ ارتباط با مهاجران ورزشی در خارج از کشور و بهره‌گیری از توانمندی‌های آنان به روش‌های غیرمستقیم و حتی از راه دور در ورزش کشور، در اولویت سازمان‌های مرتبط قرار بگیرد. محور اقدامات این حوزه لازم است مبتنی بر شبکه‌سازی با ابزارهای رسانه‌ای و مجازی در محیط‌های اجتماعی ورزشی و همکاری بین‌سازمانی از فعالان، صاحب‌نظران و کارگزاران باشد.

References

1. Foroutan, Y. (2017). Potential emigrants in Iran: Demographic and social explanation of emigration tendencies to abroad. *Population Studies*, 3(2), 189-216.
2. Bagheri, H., Ghavam Sefat, M., & Hasili, Gh. R. (2019). Identifying and prioritizing the factors affecting the migration of elite athletes in Iran. *Human Resource Management in Sport*, 6(2), 257-276. (Persian)
3. Hosseini, Z., Honari, H., & Ghafouri, F. (2020). Modeling the factors affecting the sport migration of Iranian elite athletes. *Scientific Journal of Organizational Behavior Management in Sport Studies*, 7(1), 95-109. (Persian)
4. Khosravi, A. A., Khosravi, S., Mansouri Bidkani, M., & Mir, S. A. (2020). Elite migration and its relationship to development: Opportunities and challenges for policymakers. *Education Strategy Medical Sciences*, 12(6), 8-18. (Persian)
5. Shahabadi, A. (2014). The Impact of Economic, Political and Civil Freedom on Migration (with Emphasis on Elite Migration). *Quarterly Journal of Parliament and Strategy*, 411-69. (Persian)
6. Shahabadi, A., & Salehi, M. (2017). The impact of management improvement abundance of natural resources of channel governance on brain drain. *Iranian Journal of Trade Studies*, 21(83), 103-134. (Persian)
7. Shahabadi, A., & Farokhimanesh, M. (2020). The effect of direct and indirect of brain drain on the high-tech products exports in the selected countries of the MENA region (Using simultaneous equations system). *Iranian Journal of Trade Studies*, 24(95), 99-128. (Persian)
8. Sadeghinezhad, M., & Mazloun Khorasani, M. (2018). Scientific elites' attitude to future career in Iran and its effect on tendency to migration. *Quarterly Journal of Social Development (Previously Human Development)*, 12(3), 1-28. (Persian)
9. Sohbatih, F., Riahi, A., & Zare, A. (2015). Study of brain drain of Iranian researchers and professionals to developing and industrial countries universities in the field of medical science in Scopus database. *JMIS*, 1(2), 42-51. (Persian)
10. Kiani, K., Shahyaripour, R., Moradi, F., & Sadr, H. (2019). Structural modeling of the factors affecting elite students' immigration tendency (Case Study: Semnan University). *Higher Education Letter*, 11(44), 121-151.
11. Parliamentary Research Center. (2020). Investigating the issue of athlete migration and providing effective solutions, Deputy of Socio-Cultural Research - Office of Education and Culture Studies, Subject Code: 270 Serial Number: 17057.
12. Mosavi, S., & Ghodsian, H. (2016). Analyzing the elites emigration and the impacts of preventive policies by using system dynamics. *Strategic Management Researches*, 21(59), 37-62. (Persian)
13. Mirtorabi, S., & Khavari Nejad, S. (2014). A study of the causes of emigration of elite from Iran from the international political economy view. *Political International Researches*, 6(19), 199-233. (Persian)
14. Vedadhir, A., & Eshraghi, S. (2019). Attitude toward migrate abroad in Iranian medical community: a qualitative study. *IRPHE*, 25(2), 23-42. (Persian)
15. Arjona Garrido, Á., Checa Olmos, J. C., García-Arjona, N., & Pardo, R. (2012). Immigration, school, physical activity and sport. Analysis of sport acculturation in Spain. *Kinesiology: International Journal of Fundamental and Applied Kinesiology*, 44(1), 83-93.
16. Butler, B. N., & Dzikus, L. (2015). Sport labour migration: understanding leisure activities of American professional basketball players abroad. *Leisure Studies*, 34(1), 67-81.
17. Carter, T. F. (2013). Re-placing sport migrants: Moving beyond the institutional structures informing international sport migration. *International Review for the Sociology of Sport*, 48(1), 66-82.
18. Chang, I. Y., Jackson, S., & Tak, M. (2019). Globalization, migration, citizenship, and sport celebrity: Locating Lydia Ko between and beyond New Zealand and South Korea. *The International Journal of the History of Sport*, 36(7-8), 643-659.
19. Kennett, C. (2005). Sport, immigration and multiculturalism: A conceptual analysis. [online article]. Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics.

20. Koller, C. (2017). Sport transfer over the channel: elitist migration and the advent of football and ice hockey in Switzerland. *Sport in Society*, 20(10), 1390-1404.
21. Maguire, J. (2008). 'Real politic' or 'ethically based': Sport, globalization, migration and nation-state policies. *Sport in Society*, 11(4), 443-458.
22. Marques, R. F. R., & Júnior, W. M. (2020). Migration for Work: Brazilian Futsal Players' Labor Conditions and Disposition for Mobility. *Journal of Sport and Social Issues*, 12, 1-20.
23. Micheline, E. (2020). Coping with sport ambitions after forced migration: strategies of refugee athletes. *European Journal for Sport and Society*, 1, 1-17.
24. Orłowski, J., Wicker, P., & Breuer, C. (2018). Labor migration among elite sport coaches: An exploratory study. *International Review for the Sociology of Sport*, 53(3), 335-349.
25. Schieder, D., & Presterudstuen, G. H. (2014). Sport migration and sociocultural transformation: The case of Fijian rugby union players in Japan. *The International Journal of the History of Sport*, 31(11), 1359-1373.
26. Spaaij, R., Broerse, J., Oxford, S., Luguetti, C., McLachlan, F., McDonald, B., ..., & Pankowiak, A. (2019). Sport, refugees, and forced migration: A critical review of the literature. *Frontiers in Sports and Active Living*, 1, 47.
27. Tirone, S., Livingston, L. A., Jordan Miller, A., & Smith, E. L. (2010). Including immigrants in elite and recreational sports: The experiences of athletes, sport providers and immigrants. *Leisure/Loisir*, 34(4), 403-420.
28. Wilkinson, B. C., Michelson, M. R., & Webster, A. (2021). Sports elites, counter-stereotypical statements, and immigration attitudes. *Social Science Quarterly*, 102(6), 2996-3006.
29. Tallarita, L. (2022). Social capital and paths of inclusion through sport practice. a closer look at immigration in Italy. In *Sport and Quality of Life* (pp. 171-182). Cham: Springer.
30. Rozbahani, S., Amirnejad, S., & Azimi Delarestaghi, A. (2022). Developing model of the affective factors on immigration of sport sciences students and graduated to abroad. *Research on Educational Sport*, 10.22089/res.2021.11441.2168. (Persian)